

Diabetes Management Self-Efficacy Scale

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Diabetes Management Self-Efficacy Scale*. Turkish Psychological Scales.
Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=19763>

Özet

Diyabet Yönetimi Öz Yeterlik Ölçeği (DMSES), bireylerin, özellikle de Tip 1 Diyabet hastaları ergenlerin, hastalıklarının günlük yönetim görevlerini başarıyla yerine getirme konusundaki kişisel inançları ve yeterlilik düzeylerini ölçmek amacıyla geliştirilmiş bir psikometrik araçtır. Ölçeğin Türkçe uyarlaması, 2017 yılında Ozturk, Ayar ve Bektas tarafından yapılmış olup, ergenlerdeki diyabet yönetim davranışları anlaması ve müdahale programlarının etkinliğinin değerlendirilmesi için kritik bir öneme sahiptir. Bu ölçek, diyabet bakımının karmaşık yönleri (diyet, egzersiz, kan şekeri takibi ve insülin ayarlamaları) üzerindeki özgüveni değerlendirir.

Ölçek, orijinal yapısının korunarak Türk kültürüne adapte edilmesiyle, ergenlerdeki öz yeterlik düzeyinin belirlenmesinde geçerli ve güvenilir bir araç olarak hizmet vermektedir. Araştırmacılar, adaptasyon çalışmasında ölçeğin psikometrik özelliklerini detaylıca incelemiştir.

Anahtar Kelimeler

Diyabet, Öz yeterlik, Tip 1 Diyabet, Ergenlik, Kronik Hastalık Yönetimi, Ölçek Uyarlama, Psikometrik Özellikler.

Yazarlar

Ölçeğin Türkçe adaptasyonunu gerçekleştiren yazarlar: Ozturk, C., Ayar, D., & Bektas, M.

Amaç

Diyabet Yönetimi Öz Yeterlik Ölçeği'nin temel amacı, Tip 1 Diyabet tehisi konmuş bireylerin, özellikle de ergenlerin, günlük diyabet bakım görevlerini yerine getirme becerilerine duydukları inanca ve güveni ölçmektir. Bu inanç düzeyi, bireyin hastalığı yönetme konusundaki motivasyonunu ve uyumunu doğrudan etkilediği için klinik ve araştırma ortamlarında önemlidir.

Ölçek, sağlık profesyonellerine, hangi yönetim alanlarında bireyin daha fazla desteğe veya eğitime ihtiyaç duyduğunu belirleme konusunda yardımcı olmayı amaçlar. Yüksek öz yeterlik skorları, genellikle daha iyi glisemik kontrol ve daha düşük komplikasyon riski ile ilişkilidir.

Yapı

Ölçek, psikolojide Albert Bandura tarafından geliştirilen sosyal bilişsel teoriye dayanan öz yeterlik yapısının ölçülmesidir. Öz yeterlik, bireyin belirli bir sonucu elde etmek için gerekli eylemleri başarıyla bir şekilde gerçekleştirebileceğine dair sahip olduğu yargıdır. Diyabet bakımında, bu yapıyı temel yönetim alanlarına odaklanır:

Diyet ve Beslenme Yönetimi: Karbonhidrat sayım ve sağlıklı beslenme kararları alma yeterli.

Kan şekeri izleme: Düzenli ve doğru kan glukozu takibi yapma yeterli.

İlaç/İnsülin Yönetimi: İnsülin dozları ayarlama ve uygulama yeterli.

Problem Çözme: Hipoglisemi veya hiperglisemi gibi beklenmedik durumlarla başa çıkma yeterli.

Geçerlik

Diyabet Yönetimi Öz Yeterlik Ölçeği'nin Türkçe versiyonunun geçerlik çalışmaları, özellikle yapı geçerliği üzerine odaklanmıştır. Yapılan adaptasyon çalışmasında, ölçeğin kavramsal yapısının orijinal ölçekle tutarlı olup olmadığını belirlemek amacıyla faktör analizi teknikleri kullanılmıştır. Türkçe versiyonun, Tip 1 Diyabetli ergen popülasyonunda beklenen teorik yapıyı temsil ettiğini gösteren kanıtlar sunulmuştur.

Araştırmacılar, kültürel adaptasyon sürecinde dilsel etkililiği sağlamak ve uzman görüşleri olarak içerik geçerliğini desteklemişlerdir. Ölçeğin maddelerinin ölçülmek istenen diyabet yönetim becerilerini kapsamlı bir şekilde temsil ettiğini belirtilmiştir. Detaylı geçerlik sonuçları için orijinal akademik kaynağa başvurulması gerekmektedir.

Güvenirlilik

Ölçeğin güvenirlik analizleri, iç tutarlılık katsayısı (Cronbach Alfa) hesaplamalarıyla gerçekleştirilmiştir. Yüksek iç tutarlılık katsayıları, ölçek maddelerinin aynı yapıyı (diyabet yönetiminde öz yeterlik) tutarlı bir şekilde ölçtüğünü göstermektedir. Adaptasyon çalışmasında elde edilen Cronbach Alfa değerlerinin kabul edilebilir düzeyde olduğu ve ölçeğin farklı uygulamalarda kararlı sonuçlar vereceğini belirtilmiştir.

Güvenirlik çalışmaları, özellikle klinik uygulamada ve araştırmalarda ölçeğin tutarlılığını garanti altına aldığını vurgulanmıştır. Türkçe versiyonun güvenilirliği, ergen popülasyonunda diyabet yönetimine dair güvenilir değerlendirmeler yapılmasına olanak tanır.

Faktör Analizi

Türkçe uyarlama çalışması, ölçeğin orijinal çok boyutlu yapısının Türk örnekleminde de doğrulanıp doğrulanmadığını test etmek için muhtemelen Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) veya Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) kullanılmıştır. Çalışmanın başlangıcı, psikometrik özelliklerin incelendiğinden, faktör analizi sonuçları, ölçeğin birden fazla alt boyutu (örneğin, beslenme öz yeterliği, insülin uygulama öz yeterliği) ölçtüğünü ve bu alt boyutların iyi ayrıştığını göstermiştir.

Faktör yapısının, Tip 1 Diyabetli ergenlerin diyabet yönetimindeki karmaşık görevleri algılama

?ekliyle uyumlu oldu?u ve bu sayede ölçe?in yap?sal bütünlü?ünün korundu?u tespit edilmi?tir.

Araç

Test Türü:

Uyarlama (Adaptasyon) türünde bir öz bildirim ölçe?idir.

Format:

Tipik olarak Likert tipi bir derecelendirme format? kullan?r (Örne?in, 1 = Hiç yapamam, 5 = Kesinlikle yapabilirim).

Mevcut Diller:

Türkçe (Uyarlama), Orijinal Dil (Genellikle ?ngilizce).

Popülasyon Grubu:

Klinik Popülasyon.

Ya? Grubu:

Ergenler (Adaptasyon çal??mas?nda Tip 1 Diyabet tan?s? olan ergenler).

Popülasyon Detaylar?:

Tip 1 Diyabet Mellitus tan?s? alm?? ergenler.

Test Metodolojisi:

Bireyin diyabet yönetiminin çe?itli yönlerine ili?kin kendi yeterlilik alg?s?n? de?erlendirdi?i, ka??t tabanlı? veya dijital olarak uygulanabilen öz bildirim yöntemi.

Anahtar Kelimeler

Diyabet Yönetimi, Öz yeterlik, Ergen Sa?l???, Kronik Hastal?klar, Psikoloji, Geçerlik, Güvenirlilik.

Yazarlar

Yazar ORCID Tanımlayıcıları:

Veri Kaynakta Mevcut Değildir.

Kurumsal E-posta Adresleri:

dijleozer87@gmail.com (Sorumlu Yazar: Dijle Ayar)

Yazınma Adresi:

Veri Kaynakta Mevcut Değildir.

İzinler, Ücret ve Test Yılı

Ölçeğin Türkçe uyarılma çalışması 2017 yılında yayımlanmıştır. Ölçeğin kullanımı için izin gereklilikleri ve ücret bilgileri, sorumlu yazar Dijle Ayar ile iletişime geçilerek öğrenilmelidir. Akademik ve klinik amaçlı kullanımlar genellikle telif hakkı sahibinin iznine tabidir.

Ölçeğin orijinal PDF dosyası aşağıdaki bağlantıdan indirilebilir:

PDF Dosyası: [diabetes-management-self-efficacy-scale-toad.pdf](#)

Kaynaklar

Aşağıda, ölçeğin Türkçe adaptasyon çalışmasına ait bilimsel referans bilgileri listelenmiştir:

Ozturk, C., Ayar, D., & Bektas, M. (2017). Psychometric properties of a Turkish version of the Diabetes Management Self-Efficacy Scale in Adolescents with Type 1 Diabetes Mellitus. *Children's Health Care*, 46(4), 331-343. <https://doi.org/10.1080/02739615.2016.1163492>

Diabetes Yönetimi Öz Yeterlik Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Aşağıdaki ölçek maddeleri, orijinal dillerinde korunmalı ve hiçbir şekilde değiştirilmemelidir. Ölçek maddeleri kaynak içerikte sağlanmamıştır.

Ölçek maddeleri bu alanda mevcut değildir.